

Петро БІЛЯКОВСЬКИЙ

НАРОДНІ УЯВЛЕННЯ ПРО ВПЛИВ МЕТЕОРОЛОГІЧНИХ ЯВИЩ НА РОДИННЕ ТА ГРОМАДСЬКЕ ЖИТТЯ

(за польовими матеріалами
з Українських Карпат)

Описані уявлення українців Карпат про прояви погоди як передвісники майбутнього. Визначено основні групи повір'їв, які приурочувались до обрядів родинного циклу та окремих дат сільськогосподарського календаря. Висвітлено окремі повір'я, пов'язані з появою комети.

Ключові слова: погода, весілля, похорон, комета.

© П. БІЛЯКОВСЬКИЙ, 2015

Повсякденне життя людини було, і навіть сьогодні є, наповненим різного роду заборонами, приписами та забобонами. Вважається, що майбутню долю можна передбачити за допомогою багатьох методів: ворожінь на руці чи виконанні спеціальних дій у певні календарні свята.

У запропонованому дослідженні ми б хотіли зосередити увагу на уявленнях про вплив погодних явищ на повсякденне життя українців Карпат. Проілюструвати, як за допомогою таких спостережень передбачали долю людини та зміни в суспільному житті. Хоча ці передбачення не можна вважати раціональними, проте вони відображають уявлення про погоду як можливого передвісника майбутнього. А стійке побутування в сільському середовищі робить їх цінним джерелом для вивчення народної психології.

Зважаючи на це, ми б хотіли, насамперед, визначити роль спостережень за погодою в контексті обрядів життєвого циклу людини: дня народження, весілля та похорону.

Проблематику метеорологічних прикмет, передвісників людської долі, досліджували російський етнологіст Олександр Гура [16] та сучасний український народознавець Світлана Маховська [20], що правда, статті вказаних авторів стосуються, в першу чергу, спостережень за погодою у день весілля та відносяться до Полісся та Слобожанщини.

Джерельною базою дослідження є аналітичні, науково-популярні та періодичні видання XIX—XXI ст., а також дані польових етнографічних експедицій, проведених особисто автором впродовж 2005—2013 рр. [5; 6; 7; 8; 10; 13]¹ з долученням польових матеріалів, зібраних науковими працівниками й аспірантами Інституту народознавства НАН України та кафедри етнології Львівського національного університету імені Івана Франка: Л. Горошко [1], Г. Дронів [2; 3], В. Немцом [4; 9], О. Кучер [11], О. Квятковською [12]².

Виявлений та проаналізований фактичний матеріал дає змогу виділити основні групи подібних вірувань. За своєю прогностичною спрямованістю вони

¹ Під час проведення дослідження було обстежено окремі населені пункти у Верховинському, Косівському, Богородчанському р-нах Івано-Франківської обл.; Великоберезняському, Перечинському, Міжгірському, Воловецькому та Рахівському р-нах Закарпатської обл., Самбірському та Дрогобицькому р-нах Львівської області; Путильському та Вижицькому р-нах Чернівецької обл.

² Користуючись нагодою, висловлюю всім щиро подяку за дозвіл користуватися їхніми матеріалами.

розділяються на: прикмети індивідуального характеру, які спрямовані на передбачення долі однієї особи чи сім'ї; ворожіння, завдяки яким прогнозували явища, які впливають на населення села, краю, країни.

Індивідуальні прогнози, як правило, приурочують до знакових подій у житті людини — дня народження, весілля тощо. Своєрідну групу ворожінь, які ґрунтуються на спостереженні за погодою у день народження людини, є метеопрогнози на її день весілля та похорону. Такі прикмети засвідчують віру у пов'язаність погоди і життєвого циклу людини: «У яку погоду родити, то в таку заміш виходит» (Пороги Бог. Ів.³) [2, арк. 39]; «В яку погоду народився, в таку ме вмирати, така погода буде при смерті, коли мут ховати» (Яблунька Бог. Ів.) [2, арк. 70]; «В яку годину вродишся, в таку женишся і в таку помреш» (Підбуж Спр. Лв.) [12, арк. 28].

Порівняно невелику групу прогнозів складають ворожіння на долю дитини за станом погоди при її народженні. Зазвичай, вони ґрунтуються на ототожненні стану погоди з майбутнім життям: «Єк дитина народити, шо дощч буде, то хмарне її життя буде» (Яблунька Бог. Ів.) [2, арк. 85]; «Єк єсно, то життя ясне» (Яблунька Бог. Ів.) [2, арк. 85].

Найпоширенішими є передбачення долі за погодою у день весілля. Підставою для здійснення пророцтва є тлумачення опадів або у сам день весілля, або конкретно під час шлюбної церемонії. Виявлені відомості дозволяють виокремити кілька головних комплексів віщувань:

1. Дощ на весіллі як ознака **щасливого** подружнього життя, яка ґрунтується на асоціації «дощ — багатство»: «Якщо дощ паде, то багачі будуть» (Космач Бог. Ів.) [2, арк. 88].

³ Тут і далі для позначення адміністративних одиниць рівня області та району будемо використовувати наступні скорочення: Івано-Франківська область — Ів., Богородчанський район — Бог., Верховинський район — Вер., Косівський район — Кос., Долинський район — Дол.; Львівська область — Лв., Дрогобицький район — Дрб., Самбірський район — Сб.; Закарпатська область — Зк., Воловецький район — Вол., Міжгірський район — Мжг., Перечинський район — Пер., Великоберезнянський район — ВлБ, Рахівський район — Рхв.; Чернівецька область — Чр., Вижницький район — Виж., Путильський район — Пут. Назву населеного пункту подаємо повністю.

2. Дощ як ознака **нещасливого** подружнього життя, яка базується на метафоричному ототожненні дощу з сльозами. Оподи у цьому випадку означали «плаксиве» життя: «То нефайно будуть жити» (Біласовиця Вол. Зк.) [4, арк. 22]; «То плохо для молодих. Молода буде всьо врем'я плакати» (Тишів Вол. Зк.) [4, арк. 50].

3. Дощ як вияв того, що за нареченим/нареченою плачуть інші дівчата/парубки. Це уявлення фіксується у двох проявах: дощ як свідчення того, що наречений перед одруженням зустрічався з іншою дівчиною та покинув її, внаслідок чого вона гірко плакала [10, арк. 56]; дощ як свідчення того, що шанувальники молодого чи молодої (потенційні наречені) плачуть з жалю через те, що ті одружуються, й таким чином викликають дощ [1, арк. 95].

4. Антиномічні прикмети, **які детермінують** долю залежно від прояву погоди: «Якщо буде гарна погода на весіллі і вдруг така трошки гроза пішла, то казали, шо буде багата, а як лило, то якась плаксива» (Урич Скл. Лв.) [1, арк. 83]; «Як удень весілля ішов дощ, то казали, шо плаксива молода буде, обидвоє будут плаксиви. А як сніг іде, то багаті будут» (Шепіт Долишній Виж. Чр.) [1, арк. 106]. Залежність майбутнього подружнього життя від прояву погоди яскраво демонструють матеріали зі с. Бісків (Пут. Чр.) на Буковинській Гуцульщині. Згідно з ними, дощ на весіллі віщував щастя та багатство, грім — хвороби («слабкість»), вітер та буря — сварки [9, арк. 14].

5. Асоціативні зіставлення, які вказують на **залежність життя від характеру погодних умов**, без прив'язки до дощової погоди. Ймовірно, ці прикметиповір'я є похідними від згаданих груп: «Єк весілле, та й погана погода, то й життє буде недобре» (Бережниця Вер. Ів.) [3, арк. 2]; «Якщо ясний день, то будуть файно жити» (Сприня Спр. Лв.) [13, арк. 34].

6. Сонячна погода на весіллі як ознака дошлюбної чистоти молодої. Таке свідчення, щоправда, зі жартівливим підтекстом, було зафіксовано нами у гуцульському с. Нижній Березів (Кос. Ів.): «Як йдуть до шлюбу і сонце, то означає, шо не спав молодий з молодою, якщо тепло та й дощ не йде» [7, арк. 42]. Зважаючи на вік респондента, припускаємо, що цей жарт-повір'я побутує у середовищі сільської молоді.

Найпоширенішими є згадки, які вписуються у рамки двох перших комплексів. До того ж, у деяких селах побутують повір'я як першого, так і другого типу. Подібні ворожіння є відомими і в інших етнографічних регіонах України [16; 20, с. 106—109]. Асоціативні зіставлення при цьому також підпадають під окреслені комплекси.

За допомогою літературних згадок піддається реконструкції ще один комплекс вірувань, якими українці пояснювали опади під час весілля. Так, поліщуки вірили: якщо у день весілля іде дощ, то це означає, що наречені раніше зішкрябували підгорілі рештки страви зі сковороди, їли хліб, який підгорів, чи любили пінку з молока [16, с. 31]. На жаль, в опрацьованих нами польових матеріалах, а також при проведенні опитувань, зафіксувати подібні згадки не вдалось. Про можливе побутування уявлень такого типу на досліджуваній території опосередковано свідчить запис українського народознавця кінця ХІХ ст. Данила Лепкого з Дрогобиччини. Згідно з ним, селяни вірили, що дощ падає на весілля того парубка чи дівчини, котрі під час свого дівочтва/парубочтва любили їсти ласощі [19, с. 159].

Подібні асоціативні зв'язки виявляємо у народних поглядах про певний стан погоди під час похорону. Зрозуміло, що жодної прогностичної властивості ці спостереження уже не мали, проте вони, на думку селян, відображали, яким був покійник, або ж куди його душа потрапила після смерті. Виявлений фактографічний матеріал дає змогу виокремити такі головні групи повір'їв:

1. Побудовані на основі метафоричного зв'язку «дощ-сльози». Це, пояснення дощу як ознаки того, що небо чи світ плаче за померлим: «*Душа небіжчика плаче за тим світом*» (Лопушна Спр. Ль.) [12, арк. 13]; «*Плаче світ за тим мерлим*» (Сприня Спр. Ль.) [12, арк. 22]; або ж дощ як наслідок оплакувань покійника на землі: «*Ревут усі так, що й дощ пішов*» (Ясіня Рхв. Зк.) [8, арк. 79].

2. Дощ як свідчення скупості померлого (зокрема того, що він шкодував іншим людям води) [12, арк. 19, 25; 7, арк. 7].

3. Негода як ознака того, що покійник не любив дощу або вітру і проклинав їх [5, арк. 20; 8, арк. 47; 18, с. 478].

4. Уявлення про те, що дощ змиває гріхи покійника. Ймовірно, вони засновані на вірі в очисну силу

води. Наявність опадів у такому випадку вважається селянами хорошою ознакою [5, арк. 38; 1, арк. 108; 13, арк. 34].

5. Дощова погода як ознака того, що покійник знався з нечистою силою (був упирем, відьмою чи володів надприродними здібностями, зокрема, вмінням відвертати хмари). Ці повір'я є загальновідомими в українців регіону. Згідно з ними, при похованні такої людини змінюється погода, розпочинається буря чи злива. Тому, щоб припинити дію стихії, слід було належним чином поховати мерця: покласти у могилу лицем вниз, забити осиковий кілок тощо [32, с. 261; 2, арк. 17; 5, арк. 40; 11, арк. 12; 8, арк. 14; 6, арк. 31].

Як бачимо, спостереження за погодою у знакові для кожної людини дати займали важливе місце для ворожіння майбутньої долі. Зважаючи на час, значення та підготовку до проведення кожного окремого обряду, зрозуміло, чому найбільше спостережень та пов'язаних з ними варіантів ворожінь приурочували до дня весілля (дня, у який відбувалась шлюбна церемонія). Одруження як один з найважливіших обрядів переходу було своєрідною середньою життєвою циклу людини, й тому спостереження за різноманітними об'єктами, а також ритуально-магічні дії, що проводились у цей день, були покликані визначити і забезпечити добробут і щасливе подружнє життя.

Описані уявлення та народні тлумачення проявів погоди під час народження, весілля та похорону ґрунтуються також на таких принципах: ототожнення стану погоди з майбутнім життям людини (характерно для весілля та дня народження) за прямою аналогією: яка погода, таке й життя; прогнози у день весілля, здійснені на підставі уявлень про метафоричні зв'язки: «дощ — сльози» та «дощ — багатство»; уявлення про те, що дощ на весіллі чи похороні спричинений плачем інших людей (зв'язок «сльози — дощ»); уявлення про дощ під час похорону як вияв характеру покійника (нелюбов до негоди, скупість тощо); дощ під час похорону як свідчення надприродних здібностей померлого.

Повір'я колективного характеру не є настільки розповсюдженими, як індивідуальні. Деякі з них піддаються опису лише завдяки одиничним згадкам у джерелах. За хронологічною віднесеністю розділяємо ці прикмети на два комплекси: спостереження

за станом погоди, приуроченні до календарних свят, і ситуативні спостереження за проявами погоди та небесними світилами.

Виявлені відомості свідчать, що на досліджуваній території передбачення на майбутню долю, як правило, приурочували до днів св. Василя Великого (14 січня) та Введення (Введення у храм Пресвятої Богородиці, 4 грудня). За своїм хронологічним розташуванням ці дні відповідають уявленням про початок нового року. Тому прояв погоди, який спостерігали у цей час, та аналогії, які він викликав, були підставою для ворожби на цілий рік.

Так, гуцули вірили, якщо на Василя буде буря, то це віщує війну, а сніг зі сильним вітром — «неспокій в краю і між цісарями» [33, с. 26; 25, с. 7]. Як бачимо, у цьому випадку є пряма аналогія: неспокійна погода (буря, вітер зі снігом) — неспокій у краю. Натомість снігопад без вітру пророкував добрі заробітки у наступному році (ймовірно тут, як й у випадку з деякими індивідуальними прогнозами, має місце асоціація «сніг — багатство»); дощ — «мир» (пошесть, помор, що, вірогідно, пов'язане з дощем як нетиповою ознакою погоди взимку); мороз — здоров'я [31, с. 213]. Однак зауважимо, що при проведенні польових досліджень нам не вдалось зафіксувати сучасних інтерпретацій ворожінь такого типу.

На Гуцульщині також побутувало повір'я, приурочене до дня Введення: у цей день слід було спостерігати за тим, як розташований туман. Це дозволяло визначити, люди якого віку вмиратимуть цього року: «Якщо мрачи верхом, тогди молоді будуть вмирати, а як посередині стоїть мрака, — середньовічні, а якщо внизу, то старі» (Розтока Рхв. Зк.) [8, арк. 22]. Схоже вірування наприкінці XIX ст. було зафіксоване у словенців: вони приурочували його до 25 січня (день св. Павла), намагаючись спрогнозувати, люди з яких верств вмиратимуть. Якщо туман стелився при землі, то мали вмирати бідні, дещо вище — господарі середнього достатку, ще вище — багатії [28, с. 902; 29, с. 338].

За своєю прогностичною здатністю з цією прикметою споріднене повір'я, засноване на спостереженні за деревами у лісі після буревіїв. Якщо вітри ламали багато молодих дерев, то це означало, що цього року загине багато молодих людей: «Як молодий ліс ломить, так молодий нарід паде» (Під-

буж Дрб. Льв.) [13, арк. 58]. Аналогічне уявлення побутувало і в поляків [26, с. 208].

Дещо відмінними від наведених повір'їв є вірування, пов'язані з появою комети. Хоча ці прикмети не вказують на спостереження за метеорологічними явищами (такими як туман чи вітер), проте за допомогою них прогнозували можливу посуху чи неврожай. Деякі пророцтва пов'язані також з кольором небесного тла, який міг бути спричинений наявною на той момент погодою (вітром, хмарністю тощо).

Згідно з джерелами кінця XIX — початку XX ст., українці, як і представники інших європейських народів, пов'язували появу комети з можливою посухою, голодом та війною [17, с. 110; 25, с. 7; 22, с. 162; 15, с. 173; 23, с. 19; 21, с. 178; 30, с. 101]. Інколи передбачення здійснювали залежно від її кольору, товщини та довжини хвоста: «Комета, коли бліда, віщує помор, коли червона, — урожай на збіжжя» (Печеніжин Кол. Ів.) [31, с. 203]; «Єк покажетци на небі чьирвонна віха — то на войну. А єк біла, але худа — то на голод, а єк покажетци велика, товста, біла віха — то на торопкий людський мір» (Гуцульщина) [24, с. 71].

Сучасні фіксації вірувань про комету засвідчують стабільність повір'я про те, що її поява віщує несприятливі явища для суспільства. Проте завдяки матеріалам, зібраним на Гуцульщині, простежуємо поступове розмивання прогностичних характеристик. Здебільшого респонденти акцентують на негативному значенні: «Комета віщує біду, і то дуже велику, для людей усіх, для держави» (Яблунька Бог. Ів.) [2, арк. 73]; «То є поганий знак, може бути голод, ниурожа» (Голови Вер. Ів.) [3, арк. 39]; «То на посуху, або на велику бурю, або врожаю не будет» (Пороги Бог. Ів.) [2, арк. 47].

Зважаючи на різноманітність тлумачень, пов'язаних з появою «блукаючої зірки», спробуємо визначити, на основі яких аналогій могли сформуватись такі уявлення. Перш за все, це поява на небі нового світила, яке за зовнішніми ознаками відрізнялося від решти зірок. Уже цей факт викликав здогади про невідповідність події і підлягав осмисленню та витлумаченню певного прогнозу. Пророцтва, яке здійснювали, залежало від зовнішніх ознак комети (колір, товщина хвоста тощо) та від того, наскільки попередні появи комети збігалися зі стихійними лихами, війнами, епідеміями.

Уявлення про те, що комета є передвісником посухи, було відоме ще у Стародавній Греції. Спробу пояснити це явище крізь призму власної концепції світобудови здійснив відомий грецький філософ Арістотель (384—322 до н. е.). Згідно з його вченням, посуха та вітри, які пророкує комета, свідчать про вогняний склад небесного тіла, внаслідок чого повітря, що знаходиться навколо нього, стає сухішим, і волога, яка є у ньому, розріджується і не здатна згуститись у воду [14, с. 456]. Попри невідповідність цієї концепції зі сучасними дослідженнями, висновки філософа є цінними, оскільки свідчать про побутування цього повір'я у IV ст. до н. е. Виведена Арістотелем логічна конструкція вказує на взаємозв'язок «комета — вогонь — посуха». Не виключено, що саме така аналогія є в основі цього повір'я, позаяк подібні уявлення характерні і для українського етнографічного матеріалу. Так, згідно зі записами українського народознавця Павла Чубинського (1839—1884), на Холмщині вважали, що комета може запалити землю [23, с. 19]. Водночас, у джерельних матеріалах з Київщини знаходимо прикмету: «Комета — передвісник посухи», засновану на ототожненні комети з мітлою. Селяни вірили, що води у джерелах меншає, адже мітла вимела усю воду [30, с. 101].

Статистичні дані, які містяться в історіографії, дають змогу визначити принцип формування повір'я про «віху» як передвісника епідемії. Пік фіксацій таких уявлень припав на період пізнього середньовіччя. Велика кількість згадок стала причиною більш докладного аналізу цього повір'я істориками. В результаті з'ясовано, що впродовж 1347—1665 рр. у Європі було зауважено та описано 129 комет. У 33 випадках їх поява збіглася з епідеміями [27, с. 22]. Це могло вплинути й на утвердження віри у причинно-наслідкові зв'язки між видимістю «віхи» та можливим лихом. Не зайвим буде відзначити й те, що схожі пророцтва розміщувались і в друкованих календарях та астрологічних прогнозах, що також сприяло їхньому поширенню.

Вірогідно, за схожим принципом сформувались і уявлення про те, що комета віщує воєнні дії. В окремих свідченнях це повір'я деталізується: до передвісників зараховують лише комети, забарвлені у червоний колір [3, арк. 11; 24, с. 71]. Ці уточнення пов'язуємо з асоціативними аналогіями: червона комета — кровопролиття — війна. Заслуговує на ува-

гу і те, що саме червоний колір неба виникав під час проведення воєних дій і був викликаний спаленням пороху при гарматних залпах.

Визначаючи роль спостережень за погодою для прогнозування майбутнього, відзначимо, що індивідуальні передбачення й досі не втратили своєї актуальності. Найбільше значення надають спостереженням за погодою у день весілля. Натомість, колективні пророцтва за допомогою спостережень на Василя чи Введення уже не практикують. Спорадичні відомості про них хоча й фіксуються, проте ці згадки є одиничними і не дають змоги стверджувати про їхню загальновідомість у досліджуваному регіоні.

Уявлення українців про комету та пов'язані з її появою пророцтва суголосні з віруваннями інших європейських народів. У контексті негативного прогнозу вони є однорідними — комета віщувала голод, посуху, війну, неврожай. У наш час респонденти ще пам'ятають про такі передбачення, проте спостерігаємо спрощення тлумачень. Як правило, інформатори просто наголошують на негативній ролі комети.

1. Архів ІН НАН України. — Ф. 1. — Оп. 2. — Спр. 533. — 168 арк.
2. Архів ІН НАН України. — Ф. 1. — Оп. 2. — Спр. 654. — 132 арк.
3. Архів ІН НАН України. — Ф. 1. — Оп. 2. — Спр. 657. — 55 арк.
4. Архів ІН НАН України. — Ф. 1. — Оп. 2. — Спр. 690. — 50 арк.
5. Архів ІН НАН України. — Ф. 1. — Оп. 2. — Спр. 692. — 57 арк.
6. Архів ІН НАН України. — Ф. 1. — Оп. 2. — Спр. 693. — 35 арк.
7. Архів ІН НАН України. — Ф. 1. — Оп. 2. — Спр. 694. — 42 арк.
8. Архів ІН НАН України. — Ф. 1. — Оп. 2. — Спр. 695. — 80 арк.
9. Архів ІН НАН України. — Ф. 1. — Оп. 2. — Спр. 700. — 54 арк.
10. Архів ІН НАН України. — Ф. 1. — Оп. 2. — Спр. 702. — 90 арк.
11. Архів ЛНУ ім. І. Франка. — Ф. 119. — Оп. 17. — Спр. 251 Е. — 63 арк.
12. Архів ЛНУ ім. І. Франка. — Ф. 119. — Оп. 17. — Спр. 381 Е. — 28 арк.
13. Архів ЛНУ ім. І. Франка. — Ф. 119. — Оп. 17. — Спр. 392 Е. — 97 арк.
14. Арістотель. Метеорологіка / Арістотель // Арістотель. Сочинення : в 4 т. — Т. 3. — Москва : Мысль, 1981. — С. 443—556.

15. Вовк Хв. Етнографічні особливості українського народу / Хведір Вовк // Студії з української етнографії та антропології. — Київ : Мистецтво, 1995. — С. 39—218.
16. Гура А.В. Дождь во время свадьбы / А.В. Гура // Славянский и балканский фольклор. Духовная культура Полесья на общеславянском фоне. — Москва : Наука, 1986. — С. 30—33.
17. Кайндль Р.Ф. Гуцули: їх життя, звичаї та народні перекази / Р.Ф. Кайндль ; пер. з нім. (за вид. 1884 р.) З.Ф. Пенюк ; післямова О.М. Масана. — Чернівці : Молодий буковинець, 2000. — 208 с. : іл.
18. Козарищук В. Из буковинских карпатских гор / В. Козарищук // Наука. — Вена, 1889. — С. 356—363, 407—412, 474—486, 541—547, 596—605, 661—665, 729—744.
19. Лепкій Д. Вода в людській вірі / Данило Лепкій // Зоря. — Львів, 1888. — № 9. — С. 159—160.
20. Маховська С. Традиційні весільні прикмети і заборони на Слобожанщині в першій половині ХХ століття / Світлана Маховська // Народна творчість та етнографія. — 2011. — № 6. — С. 106—112.
21. Потушняк Ф. Солнце, луна, звезды, небо в народном веровании / Федір Потушняк // Народная школа. — Ужгород, 1940—41. — № 9. — С. 175—180.
22. Франко І. Людові вірування на Підгір'ю / Іван Франко // Етнографічний збірник / під ред. д-ра Івана Франка. — Львів, 1898. — Т. V. — С. 160—218.
23. Чубинський П.П. Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край, снаряженной Императорским Русским географическим обществом. Юго-Западный отдел. Материалы и исследования / П.П. Чубинский. — Санкт-Петербург, 1872. — Т. 1. — Вып. 1. — 224 с.
24. Шекерик-Доників П. Рік у віруваннях гуцулів (вибрані твори) / Петро Шекерик-Доників. — Верховина : Гуцульщина, 2009. — 352 с.
25. Шухевич В. Гуцульщина. Ч. 4 / Володимир Шухевич // Матеріяли до українсько-руської етнології. — Львів, 1904. — Т. VII. — 272 с. : іл.
26. Gustawicz B. Podania, przesady, gadki i nazwy ludowe w dziedzinie przyrody / Bronisław Gustawicz // Zbiór wiadomości do antropologii krajowej. — Kraków, 1882. — Т. VI. — S. 201—317.
27. Kracik J. Staropolskie postawy wobec zarazy / ks. Jan Kracik — Krakow ; Petrus, 2012. — 225 s.
28. Mikławiec P. Z kraju słowinców / Piotr Mikławiec // Wiśła: miesięcznik geograficzno-etnograficzny. — Warszawa, 1892. — Т. VI. — Z. 4. — S. 899—905.
29. Miklavec P. Zwyczaj, zabawy i zabobony ludu słoweńskiego w południowej Styryi / Piotr Miklavec // Lud: Kwartalnik etnograficzny. — Lwów, 1902. — Т. VIII. — S. 337—350.
30. Rulikowski E. Zapiski etnograficzne z Ukrainy / Edward Rulikowski // Zbiór wiadomości do antropologii krajowej. — Kraków, 1879. — Т. III. — S. 62—166.
31. Schnaider J. Lud peczenizyński Szkic etnograficzny / Józef Schnaider // Lud: Kwartalnik etnograficzny. — Lwów, 1907. — Т. XIII. — S. 21—23, 98—117, 202—215.
32. Scnaider J. Z kraju. Huculów / Józef Scnaider // Lud: Kwartalnik etnograficzny. — Lwów, 1900. — Т. VI. — S. 257—267.
33. Waigel L. O huculach. Zarys etnograficzny / L. Waigel. — Krakow, 1887. — 40 s.

Bilyakovskyy Petro

PEOPLE'S NOTIONS AS FOR THE INFLUENCE OF METEOROLOGICAL PHENOMENA ON FAMILY AND PUBLIC LIFE
(after materials from the Ukrainian Carpathians)

In the article have been described some spread among Carpathian Ukrainians manifestations of weather as the exordia of future events. Certain main groups of beliefs, coincided with rites of family cycles and especial dates of agricultural calendar, have been determined. Particular beliefs, connected with appearance of comets, were investigated.

Key words: weather, weddings, funerals, comet.

Біялковський Петро

НАРОДНІ ПЕРЕДСТАВЛЕННЯ
О ВЛИЯНИИ МЕТЕОРОЛОГИЧЕСКИХ
ЯВЛЕНИЙ НА СЕМЕЙНУЮ
И ОБЩЕСТВЕННУЮ ЖИЗНЬ
(по полевым материалам Украинских Карпат)

В статье описаны представления украинцев Карпат о погодных явлениях как предвестниках будущего. Отмечены основные группы поверий, которые приурочивались к обрядам семейного цикла и определенным датам сельскохозяйственного календаря. Рассматриваются отдельные поверья связанные с появлением комет.

Ключевые слова: погода, свадьба, похороны, комета.